

Til kamp mot vannskadene

Vannreguleringsbransjen har satt inn en kraftig offensiv for å redusere antall vannskader i norske bygg, og det er mye å hente.

Husalarmen mot vannskader

Vannskadeprojektet

Husalarmen mot vannskader

Hammerfest

NRLs Vannskadeprojekt fosser videre

NRLs vannskadeprojekt er i godt sig. Vi ser allerede nå at i kjølevannet av dette prosjektet begynner ting å skje i bransjen.

- Vi kan nevne:
- Grossistene starter opprydding i hyllene sine med bedre informasjon til rørlegger.
  - Produsentene introduserer «robuste produkter» på markedet.
  - Block Watne inngår avtale med Waterguard om installasjon av vannskadesikrere som gir 20 prosent reduksjon i forsikringspremien hos If og Gjensidige.
  - Prosjektet får bred medieomtale.
  - Og ikke minst – rørleggerne er blitt mye mer bevisste på bruk av godkjente produkter og kvalitetssikring av jobben.

Det siste som har skjedd i prosjektets fremdrift er et nærmere samarbeid med RIF, hvor siktemålet er å få større fokus på vannskadesikkerhet i prosjekteringsfasen. Ifølge forsker Vidar Hellstrand fra Byggforsk er konsulentene lite kjent med TEK § 9-5, hvor kravet til vannskadesikkerhet er beskrevet som et funksjonskrav. Kravet kommer svært sjelden inn i byggeprosjektets første fase – konsulentens beskrivelse er ofte «utdatert» i forhold til kontrollprosedyrer – og «vannskadesikkerhet» er som oftest ikke tema for byggherren. Følgelig er det nå på tide å gripe fatt i det gjennom NRLs vannskadeprojekt!

- ▲ Faksimile over: Vannskadeprojektet slår an og ser ut til å få god dekning i media. Her en faksimile fra Finnmark Dagblad 2.10.2007.
- ▼ Fra møte med RIF, fra venstre: Ole Larmerud (NRL), Siri Legernes (RIF), Svend Haugen (Norconsult), Evy Aker (prosjektleder), Knut Frisell (Erichsen & Horgen), Tor Backe (NRL), Terje Hugin (RIF) og Lars-Erik Fiskum (Byggforsk). Vidar Hellstrand (Byggforsk) var ikke tilstede da bildet ble tatt.

Vellykket vannskadekonferanse på Hobøl

Konferansen ble holdt på Ifs Sikkerhetscenter 10. oktober, og auditoriet var nesten fullsatt da representanter fra hele bransjen var samlet for å diskutere «Vann på avveier».

Prosjektet, som blir delfinansiert av Bygge-kostnadsprogrammet med 850.000 NOK over tre år, har fått mye oppmerksomhet i fagpressen. Prosjektleder for Vannskadepro-sjektet, Evy Aker, var ordstyrer og loset til-hørerne gjennom mange nyttige innlegg.

– Vi må fokusere på det viktigste, nemlig å endre holdninger og kultur innad i bransjen slik at vi unngår unødvendige vannskader forårsaket av rørleggeren, åpnet Tor Backe fra NRL.

Assisterende programleder i Bygge-kostnadsprogrammet, Lene Eikefjord, uttrykte stor glede over å se det gode samarbeidet på tvers av aktørene: – Dette prosjektet er et godt eksempel på hva Bygge-kostnadspro-grammet er ment å være. «Vann på avveier» inkluderer alle de fokusområder vi har satt som utgangspunkt og berører mange av de viktigste aspektene ved programmet.

Bransjen er bedre enn sitt rykte

Da If analyserte sine NRL-organiserte kundes, fant de at 200 av 230 bedrifter faktisk ikke har hatt registrerte vannskader på flere år. Det er et fåtall bedrifter som begår feil, men disse får mulighet til å bli fulgt opp i prosjektet.

– I vannskadeprojektet fokuserer vi på å involvere de aktuelle aktører og finne løsninger som fungerer i praksis. Slik kan vi sammen løfte bransjen og vise at vi tar ansvar for de skadene vi selv har skyld i, konkluderte Backe. Bransjen har forståelse for at feil kan skje, men det er viktig å lære, for å unngå at samme feil gjøres flere ganger.

▲ Konferansen ble avsluttet med paneldebatt der alle foredragsholderne deltok.

– Det er lov å si nei!

Bransjekonferansen avdekket stor vilje til samarbeid blant de ulike leddene i bygge-bransjen. I tillegg til NRL, If og Bygge-kostnadsprogrammet, var også grossistene, entreprenørene og ingeniørene representert blant foredragsholderne. Ola Hanevold fra ORAS etterlyste klarere ansvarsfordeling, økt samarbeidsvilje og bedre planlegging. – Vi må lære å tvinge oss til å planlegge og prosjektere! Fra Union Eiendomsutvikling stilte adm. direktør Trond Åsheim. Han sa seg enig med Hanevold, men understreket at kommunikasjonen må fungere begge veier og i alle ledd for at informasjonsflyten skal være effektiv.

Både Åsheim og Hanevold var klare på at bransjen må bli bedre på å si nei til de jobbene som lukter trøbbel. Ved å velge bort de prosjektene hvor det er stor risiko for skader, enten på grunn av produktvalg, samarbeidspartnere eller tilstand på anlegget, kan man unngå å bli tildelt skyld man ikke har gjort seg fortjent til. Så lenge kunden blir informert om bakgrunnen for avgjørelsen, kan rørleggeren ha fordel av å takke nei og heller velge et tryggere prosjekt.

Den røde tråden gjennom konferansens innlegg handlet om samarbeid, kommunikasjon og utveksling av erfaringsbasert kunnskap.

▶ Prosjektleder Evy Aker og Tor Backe, NRL.

◀ Faksimile fra Byggeindustrien 14/07.

▼ Faksimile fra VVS aktuelt 7/07.

▲ Ola Hanevold fra ORAS skapte engasjement med sitt innlegg.

Heder til Haugestøl VVS

I samarbeid med NRL har If etablert prisen Årets bedrift, som for første gang ble delt ut under bransjekonferansen. Haugestøl VVS fikk æren av å være den første rørleggerbedriften som kan smykke seg med den flotte tittelen.

– Prisen går til en bedrift som har klart å implementere gode holdninger, vist vilje til å

utvikle bransjen og holdt seg vannskadefrie. Salgssjef Ulf Michaelsen beskrev Haugestøl som en verdig vinner og en flott representant for bransjen. Vinneren er plukket ut blant NRLs medlemmer og er forsikringstaker i If. Sammen med diplommet vanket også en gave-sjekk på sikkerhetsutstyr til en verdi av 10.000 kroner. Daglig leder i Haugestøl VVS AS, Kjell Rune Kilen, var dessverre forhindret fra å ta i mot prisen personlig, men uttrykte stor glede og stolthet da han fikk overbrakt den gode nyheten.

– *Hva føler du nå?*

– Det føles veldig godt å få denne prisen. Det viser at vi er godt på vei med en av våre målsetninger!

– *Hvordan klarer dere å holde dere skadefrie? Hva gjør dere annerledes?*

– Vi gjør vel kanskje ikke så mye annerledes, men et viktig poeng her er kommunikasjon og holdninger. Vi har en forståelse for at faget er viktig.

Bedriften, som ble startet i 1953 av Ivar Haugestøl, har for øyeblikket syv ansatte, og gutta har all grunn til å være stolte.

– Vannskadeprosjektet er et godt tiltak, det er en kilde til forståelse og viser et aktivt ønske om å gjøre noe med problemet med vannskader, påpeker Kilen.

NRL og If Skadeforsikring har som mål at utdelingen skal bli en årlig foreteelse og vil fortsette å fokusere på bedrifter som unngår vannskader og viser seg som gode holdningsskapere i bransjen.

▼ Ansatte i Haugestøl VVS, øverst fra venstre: Kjell Rune Kilen, Jan Henning Hørte, Hallgeir Fosshheim. Nederst fra venstre: Rune Kilen, Ivar Rønningen og Mathis Kåsastul. Kjell Ivar Berntsen var ikke til stede da bildet ble tatt.

Nordic Guarantee

– **gunstig forsikringstilbud på garanti/sikkerhetsstillelse**

Etter NS 3430, NS 3431, NS 8405, NS 8406 med flere standarder innenfor byggenæringen, skal det stilles sikkerhet overfor byggherren under selve byggeprosessen og deretter i de tre påfølgende reklamasjonsår.

I flere år har vi tilbudt medlemmene garantitjenester fra Euler Hermes kredittforsikring. Vi kan nå opplyse at vi også har inngått en avtale med Nordic Guarantee, som vi mener er et enklere og rimeligere tilbud. Nordic Guarantee er blant landets største garantistillere utenom bank, og deres tilbud er en løsning som belastes med en premie – ingen nedkwittering eller ytterligere sikkerhetsstillelser. Det eneste selskapet forbeholder seg, er å kredittsjekke kundene før garanti gis. En nærmere orientering om ordningen er sendt medlemmene i eget sirkulære. Be om et tilbud – og sammenlign med eventuelle avtaler dere har i dag. Vi tror dere blir fornøyd.

Identitetskort

i bygge- og anleggsnæringen

Arbeids- og inkluderingsdepartementet fastsatte 30. mars 2007 en ny forskrift om identitetskort (id-kort) i bygge- og anleggsnæringen. Forskriften trer i kraft 1. januar 2008. Dette er et tiltak som skal bidra til mer effektiv kontroll med helse, miljø og sikkerhet til personer som arbeider på bygge- og anleggsplasser. Kravet om id-kort skal også bidra til mer seriøsitet i bransjen.

Alle virksomheter som utfører arbeid på bygge- og anleggsplasser, både norske og utenlandske, er pålagt å utstyre sine arbeidstakere med id-kort. Id-kortet skal også brukes av *enkeltpersonforetak* (virksomhet som ikke sysselsetter arbeidstaker). Personer som transporterer varer til bygge- og anleggsplassen, skal utstyres med id-kort dersom arbeidet skjer regelmessig.

Virksomheter (håndverkere) som kun tilbyr sine tjenester i *forbrukermarkedet* er også omfattet av plikten til å utstyre sine arbeidstakere med id-kort. *Det betyr at NRLs Id-kort fra neste år bør skiftes ut med de nye offisielle Id-kortene.*

Id-kortene bestilles på www.byggekort.no (åpner for bestilling 2.1.2008), hvor man dessuten får svar på de fleste spørsmål.

Vår mann i Japan

Så var Yrkes-VM, også kjent som WorldSkills, over for denne gang. Stein Roger Dommersnes (21) fra Hervik Rør i Rogaland var Norges kandidat i rørlegging.

Dessverre nådde han ikke helt opp på resultatlisten, men Stein Roger forsikrer oss om at han har hatt en fantastisk opplevelse:

– Jeg har hatt det kanonskoj! Det har virkelig vært en kjekk opplevelse. Selve konkurransen gikk sånn passe, men jeg må nesten si jeg er fornøyd med egen innsats.

Misnøye med årets oppgaver

Flere av utøverne har uttrykt misnøye med årets oppgaver. Gammeldagse løsninger, stressende arbeidssituasjon og hard konkurranse, er blant grunnene konkurrentene har listet opp. Flere land satser så sterkt på yrkes-VM at de tar kandidatene sine ut fra arbeidsplassen og lar de trene på fulltid i et helt år. De nordiske landenes deltakere har derimot jobbet i fulle stillinger samtidig som de har trent til mesterskapet.

– Det var så klart litt uvant å skulle jobbe med for eksempel bøyning av rør, men det gikk faktisk bedre enn jeg hadde trodd, for-

▲ Stein Roger poserer med tre uniformerte skolejenter.

teller Stein Roger. Han var ved godt mot under konkurransen, men merket presset:

– Det er spesielt å jobbe med publikum, men jeg klarte heldigvis stort sett å stenge dem ute. Problemet for meg var tida, etter at jeg var litt uheldig den ene dagen og måtte

ta noen bøyer om igjen. Da mista jeg en del poeng.

God lagånd

WorldSkills er først og fremst en arena hvor unge yrkesutøvere får muligheten til å vise seg frem og promotere faget sitt. Stein Roger beskriver lagånden som svært god; de norske deltagerne ble godt kjent under konkurransen. – Vi spiste felles lunsj sammen hver dag, og hver kveld var vi samlet for felles peptalk. Jeg har nesten ikke stemme igjen etter alle heiaropene!

Neste gang WorldSkills skal arrangeres går turen til Canada. Norgesmesterskapet i rørlegging holdes i november 2008, midt i Spikersuppa i Oslo sentrum.

◀ Her bøyes og skruses det.

▼ Ekspertdommer Helge Andersen følger nøye med på hva kandidaten vår foretar seg.

Prestasjonslønn – et lønssystem for fremtiden?

BNL har satt i gang et arbeid for analysing og utredning av lønssystemer og bruk av akkordtariffer i byggebransjen. Som kjent er akkord og prestasjonslønn byggfagenes hovedlønssystem.

Problemet er bare at så få bedrifter bruker akkordtariffen til avlønning. Det er store geografiske forskjeller, men på landsbasis viser statistikker at kun 3–4 % av alle målbare jobber blir målt. Statistikker skal man ikke stole blindt på, men uansett er måling og akkordoppgjør så lite benyttet at BNL og NRL har stilt et spørsmålsteget ved om dette er fremtidens lønssystem.

Ett av de store paradoksene er at selv om foretakene sjelden avlønner etter akkordtariffen, brukes den i de aller fleste tilfeller i kalkylen som grunnlag for utregning av arbeidskostnader og arbeidstid.

▲ På tariffkurset på Hamar var det enighet om at prestasjonslønssystem var det riktige.

◀ Kjell Arild Lier fra Fagforeningen i Oslo var en av kurslederne på Hamar.

NRL ønsker medlemsforetakenes syn på bruk av fremtidige lønssystemer og vil foreta en spørreundersøkelse på nyåret.

«Dette var jammen innviklet»

På et nylig avholdt tariffkurs i Hamar, var både bedriftene og rørleggerne enige om at et prestasjonslønssystem var det riktige, både på grunn av produktivitet, selvjustis og rettferdighet. Noen av deltakerne var øko-

nomer som aldri hadde brukt akkordtariffen. Ved gjennomgåelsen av de alternative bestemmelsene kom det et hjertesukk fra en av dem: «Dette var jammen innviklet, kanskje vi her finner grunnen til at akkordtariffen ikke brukes av flere». Kurslederne, Kjell Arild Lier fra Fagforeningen i Oslo og Ole Larmerud fra NRL, tok med seg kommentaren, som overbringes forhandlingsutvalgene neste gang de møtes.

I bransjen trenger vi øyensynlig noen som kan stille kritiske spørsmål og se på systemet med nye, friske øyne. I så måte ble kurset en tankevekker. Det blir en spennende akkordvinter!

Stor interesse for baskurs!

Også høsten 2007 har det vært stor interesse for NRLs baskurs – Modul A, Basen som leder.

Kurset gjennomføres med 3 samlinger á 2 dager over en periode på 6–7 uker. Kurset er lagt opp som en kombinasjon av forelesning og gruppeoppgaver. Mellom samlingene løser deltakerne arbeidsoppgaver knyttet opp til et reelt prosjekt. Kurset av-

sluttes med 3 timers skriftlig eksamen.

I høst er det gjennomført baskurs i Tromsø, Trondheim og Skien. Tilbakemeldingene fra kurset er svært positive. Det er spesielt hyggelig når ledere i våre medlemsbedrifter gir tilbakemelding om at prosjektresultatene er målbart bedre etter at basene har gjennomført kurset.

Nye kurs settes opp flere steder i landet våren 2008, så følg med!

Kursinnhold

– Modul A, Basen som leder

- A1 Basens oppgaver og roller / Utvikling i faget
- A2 Basledelse
- A3 Basøkonomi
- A4 Basjus, aktuelle lover og normer
- A5 Kvalitetssikring, planlegging og drift av byggeplass

Arbeidstilsynet mener HMS-kurs bør være på plass ved årsskiftet

Arbeidstilsynet signaliserer at det vil intensivere tilsynet med om obligatorisk HMS-opplæring er gjennomført hos daglige ledere. Det forventes at ledere har gjennomført opplæring innen årsskiftet.

Helt siden 1. januar 2006 har en lovbestemmelse i arbeidsmiljøloven pålagt øverste leder å gjennomføre opplæring i helse-, miljø- og sikkerhetsarbeid (HMS). Hensikten var å gi lederne økt forståelse for et godt arbeidsmiljø ved å bedre deres kompetanse innen HMS. Men det var ikke før 1. mars 2007 at Arbeidstilsynet publiserte en veiledning som beskrev nærmere hva en slik opplæring burde inneholde.

I år har derfor markedet for slike kurs eksplodert. Både bransjeorganisasjoner, opplæringsinstitusjoner og andre HMS-aktører har tilbudt kurs av ulik varighet, oftest dagskurs. Arbeidstilsynet har ansvaret for å påse at norske bedrifter følger arbeidsmiljøloven, men hittil har de altså lagt lite ressurser i å kontrollere bedriftsledernes lovpålagte opplæring.

Etter hvert vil Arbeidstilsynet gjøre opplæringskravet til et fast punkt i sine vanlige tilsynsbesøk, og de som mangler opplæring vil bli pålagt dette. Hvis pålegget ikke følges opp innen en rimelig frist, vil det i verste fall bli snakk om mulkt, som raskt kan bli større enn kostnaden for denne viktige opplæringen.

HMS-opplæring for arbeidsgivere gjennomført i samarbeid med BNL

I samarbeid med BNL har NRL-S gjennomført HMS-opplæring for arbeidsgivere. I underkant av 100 deltakere har deltatt på dagskurs i henholdsvis Oslo, Tønsberg, Skien og Ålesund. Flere NRL-avdelinger har avholdt tilsvarende kurs i samarbeid med lokale arrangører, blant annet i Trondheim, Bergen og Stavanger. Vi kan nevne at kursene i NRL-regi har vært gjennomført til en langt gunstigere pris enn hos andre arrangører.

Nye kurs

Foreløpig er det planlagt nytt kurs 10. desember i Oslo og 14. januar 2008 i Drammen. Har du behov for HMS-opplæring? Kontakt din lokale NRL-avdeling eller NRLs hovedkontor.

◀ (Utdrag til denne saken er hentet fra nyhetsmagasinet *Kompetanse*.)

AVI-kurs og samlinger

Som vi skrev i Rapport 2, lever bransjennettverket AVI i beste velgående. Etter at Varmeinfo ble lagt ned i fjor, ble ansvaret for AVI overtatt av NRL, som sammen med Norsk Varmeteknisk Forening (NVF) og Varmefaktor utvikler nye tilbud til AVI-erne. Varmefaktor har ansvaret for den praktiske gjennomføringen av innføringskursene.

I år er det arrangert kurs i Trondheim, Bodø, Bergen, Fredrikstad, Lillehammer og Oslo med til sammen 110 deltakere. Kursene arrangeres uten kostnader for medlemmer av Varmefaktor, og NRL/NVF bidrar med tilskudd til gjennomføringen for egne medlemsbedrifter. Til sammen har nå over 600 fagfolk deltatt på AVI-innføringskurs.

Temakurs

Våren 2007 ble det gjennomført Temakurs i varmpumper og pelletsfyring i åtte store byer med bra deltakelse. I februar tilbys temakurs i Trondheim, Bergen og Oslo.

- ▶ *Tirsdag 5.2. i Trondheim*
NRLs Avdeling Trøndelag
- ▶ *Onsdag 6.2. i Bergen*
NRLs Avdeling Vest
- ▶ *Torsdag 7.2. i Oslo*
NVF i Oscarsgate

Temakursene har denne gang to hovedtemaer:

- ▶ Teknisk forskrift og energidirektivets betydning for vannbåren varme og rørleggerbransjen – begrensninger og muligheter.
- ▶ Nye tekniske løsninger og energivalg til vannbårne varmesystemer som en følge av myndighetskravene.

▶ Nye varmeløsninger studeres.

NRL har utarbeidet en ny lærebok:

Kalkulasjon og anbudsberging for rørleggerfaget

skrevet av Ole Larmerud.

I tillegg til lærestoff om det ordinære kalkulasjonsarbeid, inneholder boka strategiske forhold rundt kalkulasjon og prispolitikk, noe regnskapsforståelse og forhold rundt kompensasjon for sviktende materialsalg etc. Boka dekker kalkulasjonspensum til Mesterprøven og teknisk fagskole. Dessuten vil de fleste rørleggerforetak ha nytte av boka i kalkulasjonsarbeidet og for oppdatering av medarbeiderne.

Boka koster kr 290,- og selges kun fra NRL.

For bestilling:
NRL tlf. 22608300, fax 22608301, e-post: firmapost@nrl.no
www.nrl.no

Ut på tur med Hurtigruta

Når medlemsbedriftene til de tre nordligste fylkene skal samles til informasjonsmøte, er det ikke bare enkelt å finne et sted som er like tilgjengelig for alle parter.

Avdelingsleder i NRLs Avdeling Nordland, Per Kristian Hansen, visste råd og valgte et bevegelig møterom. 17.–18. oktober satte 30 deltakere sjøbein og steg om bord i MS Kong Harald. Møtet strakk seg dermed fra Bodø til Tromsø.

Tor Backe (NRL-S) gjennomgikk NRLs bransjeanalyse etter innledning fra formann Per Enersen. Deretter fikk nyansatt leder i ORIN, Merete Larsen, ordet. Hun redegjorde for opplæringskontorets planer for fremtiden. Morten Øren fra Roth gulvvarme

holdt en kort presentasjon, før Backe og Enersen gjennomgikk nyheter fra NRLs styremøte. Avslutningsvis holdt Viktor Strand fra Brødrene Dahl innlegg om grossistenes tanker for de neste årene.

Første dag ble avsluttet med middag i skipets spisesal. Da båten ankom Svolvær, var det mange som benyttet sjansen til å ta en snarvisitt hos den lokale isbaren. Flotte is-skulpturer, bitende kulde og varmende drinker bidro til at det ble en minneverdig opplevelse.

Dag to av medlemmøtet var viet til kalkulasjon med Bjørn Grimsrud i spissen. Mange engasjerte deltakere benyttet sjansen til å forhøre seg om hvordan de best kan administrere sin økonomi.

Før ankomsten i Tromsø var det også tid til en deilig lunsjbuffet.

▲ Formann NRL/RS, Per Enersen, tok plass bak disken i isbaren og serverte villig vekk spennende drikke.

▼ Møtedeltakerne diskuterte ivrig.

